

TOPLUMSAL CİNSİYET VE MESLEKİ ROL İLİŞKİSİ: HEMŞİRELİK BÖLÜMÜNDE OKUYAN ERKEK ÖĞRENCİLER ÖRNEĞİ

THE RELATION BETWEEN GENDER AND OCCUPATIONAL ROLE: THE CASE OF MALE STUDENTS IN NURSERY

Özgür SARI*

ÖZET

Statü ve rol toplum ile birey arasındaki ilişkinin en görünen kısmıdır. Statüye bağlı rollerin gelişiminde aileden sosyal çevreye kadar toplumsal olan tüm kurumların etkisi vardır. Statü ve onun gerektirdiği rolleri şekillendiren etmenlerin başında da toplumsal cinsiyet ve onun gerektirdiği roller ile mesleki statü ve rolleri gelmektedir. Toplumsal cinsiyet ve mesleki rol ilişkisinin ana konusu olduğu bu çalışmada, hemşirelik mesleği rolü ile erkeklik rolü arasında çatışma olup olmadığı, varsa bu çatışmanın neden gerçekleştiği ve bireyler tarafından nasıl baş edildiği, Selçuk Üniversitesi Akşehir Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümünde okuyan erkek öğrenciler üzerinden tartışılmaktadır. Likert yöntemi ile oluşturulan 35 soru, rastgele örneklem yöntemi ile seçilen 29 öğrenci üzerinde uygulanmış ve sonucunda, erkek öğrencilerin cinsiyet rollerini ile hemşirelik mesleğine toplum tarafından atfedilen rolleri arasında çatışma yaşadıkları ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Statü, Rol, Toplumsal Cinsiyet, Mesleki Rol

ABSTRACT

Status and role are the most visible parts of the relation between individual and society. From family to social environment, all social institutions have implement on the establishment of the roles connected to status. Gender status and role; and occupational status and role come first in shaping status and role structures. In this study, whose main topic is the relation between occupational and gender role, it is being argued that whether there is a conflict between the nurse and male roles; if there is, why it occurs and individuals deal with through the male students at Akşehir Health High School-Selçuk University. 35 questions based on likert method were

* Yrd. Doç. Dr. Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü

asked to 29 students selected randomly. In conclusion, it has been found that male students have been experinecing role conflict between their own gender role and the role given by society to the occupation of nursery.

Keywords: Status, Role, Gender, Occupational Role

I. GİRİŞ: KAVRAMSAL ÇERÇEVE – STATÜ VE ROL

Toplumbilim, bireyi toplumsalın içinde düşündüğünden, bireyi incelerken, toplumsal çerçeve içerisinde el almaktadır. Bireyin toplumsal olanla ilişkisini belirlemede ve bireyin üzerindeki toplumsal kurumların pratiklerini görmede, statü ve rol önem arz etmektedir. Toplumsal olan tarafından verilmiş varsaydığımız statü ve rol, bireyin toplum içindeki konumunu belirlemede, toplumda diğer bireylerle olan ilişkilerini düzenlemede ve toplumsal kurumlarla olan etkileşiminde önemli bir paya sahiptir.

Statü, bireylerin toplumsal sistem içerisinde işgal ettikleri konumların toplum tarafından anlamlandırılması ve değer biçilmesidir. Konumu işgal eden bireylerden bağımsız olan statü, toplumsal sistem içerisinde yer alan temel pozisyonlardır. Örneğin, toplumsal sistem içerisinde evli çiftler için genel geçer olan bir karı-koca statüleri mevcuttur. En temelde toplumsal sistem içerisinde tanımlanan bu statüler, o konumları işgal eden bireylerden bağımsız olarak genel geçer bir takım tanımlamalara ve kurallara tabidir. Bu statüleri işgal eden bireylerin davranış kalıplarını, yani rollerini belirleyen de bu statülerdir¹. Bireylerin birbirleri ile olan ilişkilerini ve konumlarını belirledikleri için, bir statünün tanımı diğer ilişkili statülerin tanımlarına bağlıdır. Evli çiftlerde kocalık statüsünün tanımı, evli hanım statüsünün tanımı ile anlamlıdır. Statülerin karşılıklı olarak birbirlerini belirlemesi yalnızca tek kategori içerisinde de olmayabilir. Kadınlık statülerinin erkeklik statüleri ile olan ilişkileri çerçevesinde tanımlanmasının dışında, bazı mesleki statüler ile cinsiyet statüleri de birbirlerini etkileyebilmektedir. Sonuç olarak sosyal statü karmaşık olan toplumsal yapılarda yapı taşı görevi görmekte ve bireyler için belirlenmiş pozisyonlara gönderme yapmaktadır. Pozisyonların sosyal statüleri ayrıca karmaşık olan bu toplumsal yapı içerisinde bireylerin birbirleri olan ilişkileri ve birbirlerinden beklentileri sonucu şekillenmektedir².

¹ Allen Johnson, *The Blackwell Dictionary of Sociology*, Oxford: Blackwell 2000, s. 309.

² R. Linton, *Status and Role*, L.A. Coser, B.Osenberg (eds), *Sociological Theory*, New York: MacMillan 1936, s. 113.

Statüler beraberlerinde gerektirdikleri rolleri de tanımlamaktadırlar. Rol, bu noktada, belli bir statüyü veya konumu işgal eden bireylerden toplumun beklediği davranış kalıpları, işgal edilen pozisyona dair toplum tarafından atfedilen haklar ve ödevleri içermektedir. Sosyolojideki farklı akımlar ve bakış açıları tarafından roller değişik şekillerde ele alınmıştır. İşlevselci yaklaşıma göre, roller bireylere toplumsal kurumlar tarafından verilmekte ve roller çerçevesinde bireyler bazı işlevleri yerine getirmektedir. Sembolik etkileşimcilik ise bir rolü diğer rollerle olan ilişkileri çerçevesinde ele almakta ve bireylerin birbirleri ile olan konumlarına göre roller edinildiğini ve oynandığını ileri sürmektedir³. Statünün genel ve soyut olduğunu düşünürsek, rolün de statünün dinamik yönü olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Statülerin toplumsal ilişkiler bağlamında görünen yüzünü roller oluşturmaktadır. Zira roller, statülere bağlı olarak gelişen davranış kalıplarıdır⁴.

Bu tanımlardan yola çıkarak, bireylerin aslında tek bir statüye bağlı kalmadığını anlayabiliriz. Özellikle de modern toplumlarda, bireyi çevreleyen, içine alan pek çok toplumsal yapı bulunmaktadır ve toplumlar modernleşmeyle birlikte gittikçe karmaşıklaşmaktadır. Bu sürecin doğal sonucu olarak da bireylerin toplumda pek çok statüsü ve konumu olmaktadır. Bu statülere bağlı olarak da pek çok değişik rol de beraberinde gelmektedir. Bireylerin toplumda işgal ettiği birden fazla sosyal statüyü statü dizileri şeklinde tanımlayabiliriz⁵. Sosyal statüleri doğuştan gelen ve sonradan kazanılan şeklinde ikiye ayıran sosyologlar, doğuştan gelen statülere en başta cinsiyet ırk ve milliyet ya da etnisite gibi kimlikleri örnek vermektedirler. Her ne kadar doğuştan gelen bir takım biyolojik özelliklere dayalı olarak tanımlansalar da, bu statüler toplumsalın içinde anlam kazandıkları için yine sosyal statüler olarak adlandırılmaktadırlar. Doğuştan gelen özelliklere dayalı olarak tanımlanan sosyal statülerin yanında, kazanılmış sosyal statüler de bulunmaktadır. Bunlara da en çok eğitim yoluyla elde edilen mesleki statüler ya da evlilik yoluyla elde edilen karı-koca ilişkisine dayalı statüler ya da siyasi dinamikler demokratik toplumlarda seçimlerle elde edilen politik statüler de örnek verilebilir⁶.

³ David Jary, Julia Jary, *Collins Dictionary Sociology*, Glasgow: Harper Collins 2000, s. 524.

⁴ Bruce Biddle, (1986), "Recent Developments in Role Theory", *Annual Review of Sociology*, Yıl: 1986, Sayı: 12, s.67-92.

⁵ Robert Merton, *Social Theory and Social Structure*, New York: MacMillan 1968, s. 424.

⁶ Everett Hughes, 'Dilemmas and Contradictions of Status' *American Journal of Sociology*, Yıl: 1945, Sayı:50, s. 353-359.

II. ROL ÇATIŞMASI

Çeşitli statüleri işgal eden ve bu statülere uygun çeşitleri rolleri üstlenen bireylerde rol çatışması olasılığı fazladır ve günümüz modern toplumunda rol çatışması yaygındır. Bireylerin üstlendiği statülerin çeşitlenmesinin yanında, rol çatışmasının bir diğer ana nedeni, toplumsal değişimlerin beraberinde statü ve rol değişikliklerini de getirmesi ve bu değişimi bireylerin yaşamına yansıtmasıdır. Rol çatışmasında, bireylerden edindikleri farklı statülere bağlı olarak aynı anda farklı ve bilhassa da birbirine zıt roller beklenmesi rol gerilimine de yol açmaktadır.

Rol çatışmasının ve geriliminin sebeplerini, Eroğlu üç ana maddede toplamaktadır. Bunlar; bireylerin aynı anda birden çok rol üstlenmesi, üstlendiği rollerin bireylerin mevcut yetenekleriyle, kişilik özellikleriyle ya da sosyal çevresiyle uyumlu olmaması hali ile toplumsal değişimin yarattığı statülerdeki ve rollerdeki hızlı değişime bireylerin ayak uyduramaması başlıca sebeplerdir⁷.

Bu çalışmanın örneklemini üzerinden gidilirse, hemşirelik eğitimi alan erkek öğrencilerdeki rol çatışması için, öncelikle cinsiyet rolü ile mesleki rolün kısaca ele alınması gerekmektedir. Kadınlık ya da erkeklik durumunun doğuştan gelen bir takım biyolojik farklılıklar ve tanımları üzerinden yola çıkarak bu farklılıklara değişik sosyal anlamlar yükleme sürecine toplumsal cinsiyet rolü diyebiliriz. Bu biyolojik farklılığa referans vererek, bireylerden beklenen rol, davranış kalıpları, sorumluluklar, ödevler ve haklar toplumsal cinsiyet ve onu yönlendiren ataerkil yapı tarafından belirlenmektedir. Erkeğin, kadını ve çocukları koruyan, besleyen, para kazanan, dışarı işlerini gören, gerçekçi ve katı olma haline karşılık, kadın, ev içi işlerin düzenleyicisi, çocuk, yaşlı ve hasta bakımı, beslenme ve annelik gibi işlerden sorumlu tutulmakta ve duygusal olması beklenilmektedir. Erkeklik-babalık-kocalık ile kadınlık-hanımlık-annelik rolleri toplumsal kurumlar tarafından ve egemen ataerkil ideoloji tarafından anlamlandırılıp yüklenen rollerdir⁸.

Çalışma ve iş kavramının uzantısı şeklinde düşünülen mesleğe bağlı rol ise, aynı işkolunda çalışanlardan beklenen ve standartlaşmış rol ve davranış kalıplarıdır diyebiliriz. Mesleki rol günümüz modern-kapitalist toplumunda çoğu bireyin başat statüsü haline gelmektedir. Profesyonel yaşamın bireyle-

⁷ Feyzullah Eroğlu, *Davranış Bilimleri*, İstanbul: Beta 1996, s. 86-87.

⁸ Hurigül Eken, *Rol Etkileşimi Bağlamında Kadın Subaylar*, Konya: Palet Yayınları 2010, s.36.

rin hayatlarında daha çok yer işgal etmesinin sonucu olarak, bireylerin yaşamında mesleki statü ve roller de baskın hale gelmektedir⁹ (Moore, 1970: 52-53).

Toplumsal cinsiyet ve aile içi roller bireyin yaşamında en temelde yer almaktadır. Bireyler fizyolojik olarak dünyaya geldikten sonra sosyalleşme sürecine ilk aile içinde başlamaktalar ve ilk yüz yüze geldikleri sosyal kurum aile olmaktadır. Aile içinde başlayan eğitim ve sosyalizasyon da bireyin toplumsal yaşama attığı ilk adımlar sayılmaktadır. Ailede en başta edinilen statü cinsiyete dayalı statü ve ilk öğrenilen rol ise cinsiyete dayalı rollerdir. Bebeğin dünyaya gelmesiyle birlikte başlayan renk ve oyuncak seçimi de buna örnektir. Erkek bebekler için mavi rengin ve oyuncak arabaların, kız bebekler için pembe rengin ve oyuncak bebeklerin seçilmesi buna örnektir. Bu bağlamda bireylerin okul eğitimi sonrası elde ettiği meslekler de genelde ailede öğrenilen ve edinilen ilk statüye ve rollere uygun olması beklenmektedir. Kadının cinsiyeti ile belirlenen ev içi görevlerine uygun olması bakımından, anaokulu ya da sınıf öğretmenliğinin veya hemşirelik ya da ebeliğin kız öğrenciler için düşünülmesi bunun sonucudur. Hemşirelik kadınsı meslek olarak kurgulanmış ve kadınlık rolleri ile örtüştürülmüştür.

III. KADINLAŞTIRILMIŞ MESLEKLER: CİNSİYET ROLÜ İLE MESLEKİ ROLÜN KESİŞMESİ

Toplumda genellikle kadınlara birincil görev olarak evlilik ve annelik görevleri verildiği için, kadın iktisadi faaliyetlerde erkeğe nazaran ikincil konumda kalmıştır. Kadın emeğinin işkolunda 'verimsiz' ya da 'niteliksiz' olarak görülmesi, kadının birincil görevleri olan annelik ve eşlik görevleri nedeniyle piyasadaki işinin sekteye uğrayacağı görüşü de kadını ikincil konuma itmiştir. İktisadi faaliyetlerde ve iş kollarında rasyonalitenin hakim olması ve kadının duygusal ve rasyonaliteden uzak olduğu, dolayısıyla da profesyonellikten uzak olduğu kanısı da kadınları iş yaşamında erkeklerin gerisinde bırakmıştır.

Fakat sanayileşme ile birlikte bazı ev içi emeklerin piyasalaşması, kadının ev içi rollerinin piyasaya girmesi ile birlikte, kadınlaştırılmış meslekler ortaya çıkmıştır. Nurcan Özkaplan'ın çalışmasında duygusal emek şeklinde adlandırdığı bu meslek dalları, kadınların ev içi rollerine uygun olduğu düşünülen ve bir bakıma da ev içindeki rollerinin piyasadaki uzantısı şeklinde örgütlen-

⁹ Wilbert Moore, *The Professions: Roles and Rules*, NewYork: Russell Sage Foundation 1970, s.52-53.

nen mesleklerdir. Yaşlı, hasta ve çocuk bakımı gibi duygusal yönden ilgi ve bakım gerektiren işlerin uzantısı olarak, kreş ve anaokulu öğretmenliği, ilkokul öğretmenliği, hemşirelik, ebelik, sosyal hizmet uzmanlığı gibi meslek dalları kadınların baskın olduğu meslekler olmuştur¹⁰. İş piyasasına giren kadın, erkeklerin engellemesinden ve yıkıcı rekabetinden uzak olduğu bu meslek dallarında kümelenmiştir. Diğer bir deyişle, erkek egemen piyasanın izin verdiği ve uygun gördüğü meslek dallarında kadınlar kendilerini var edebilmişlerdir.

Bu mesleklerden hemşirelik kadınlık rolleriyle özdeşleştirilen mesleklerin başında gelmektedir. Önceleri sağlık meslek liseleri mezunlarının yaptığı bu mesleğin, zamanla Batı'dan çok daha geç de olsa bir disiplin dalı olduğu anlaşılmış ve eğitim kalitesinin artırılması için politikalar geliştirilmiştir. İki yıllık meslek yüksek okulu düzeyine ardından da dört yıllık üniversitelerde akademik bölüm düzeyine çıkartılan hemşirelik artık erkek öğrencilerin de tercih ettiği ve okuduğu bir bölüm haline geldi. Hemşireliğin rasyonel bir disiplin haline getirilmesi ile birlikte erkek öğrencilerin sayısının da artmaya başlaması paralellik göstermiştir.

IV. YÖNTEM

2007 yılında yapılan kanun değişikliği ile hemşirelik mesleğinde cinsiyete dayalı tanım ortadan kalkmış ve hemşirelik hem kadınları hem de erkekleri kapsayan bir meslek haline gelmiştir. Daha önce doktoralara yardımcı olan erkek sağlık personeline sağlık memuru denilmekteydi. Sağlık memurları, görevleri gereği hemşirelerle hemen hemen aynı görevleri yerine getirmekteydi. Bu kanunla sağlık memurluğu tanımı da kaldırılmış ve sağlık memurları da hemşire olarak tanımlanmıştır¹¹. 1954 yılından beri yürürlükte olan Hemşirelik Kanunu modern çağın gereklerine ve Batı standartlarına uygun bir tanıma kavuşmuştur. Fakat toplumda yerleşik olan sosyal kaniya göre hemşirelik hala kadın mesleği olarak algılanmakta ve hemşirelik eğitimi alan erkek öğrencilerde toplumsal cinsiyet rolleri ile mesleki rolleri arasında çatışma çıkmaktadır. Rol çatışmasının getirdiği en büyük etki ise, bu çalışmanın da ana argümanı olan, mesleğe yönelik tutumlarıdır. Rol çatışması, erkek öğrenciler üzerinde mesleğe ilişkin olumsuz tutumların gelişmesinde etkin olmaktadır.

¹⁰ Nurcan Özkaplan, "Duygusal Emek ve Kadın İş/Erkek İş", *Çalışma ve Toplum*, Yıl 2009, S. 21, s. 39-41.

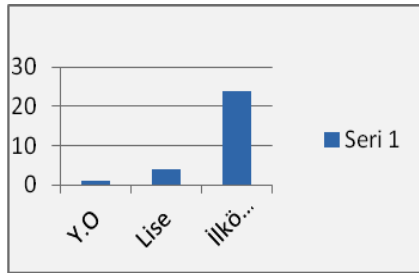
¹¹ RG. 2.5.2007/ 26510, ve RG. 2.5.2007/26510

Rasgele örneklem alma tekniği ile ulaşılan 29 erkek öğrenciye, likert yöntemi ile hazırlanmış 35 sorulu bir anket uygulanmıştır. Demografik bilgilere yönelik de 10 soru yer almaktadır.

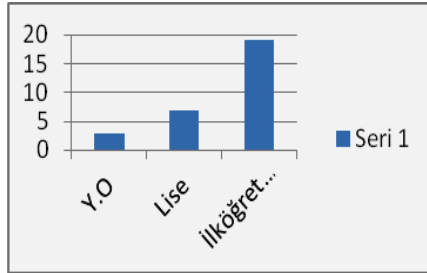
V. BULGULAR

Örneklemin demografik yapısı incelendiğinde, yalnızca 1 öğrencinin annesi yüksek okul mezunu, 4 öğrencinin annesi lise mezunu, 2 öğrencinin annesi ise ortaokul mezunudur. Çoğunluğunun, 22 öğrencinin annesi ya ilköğretim mezunu ya da okur yazar değildir. Babalarının eğitim düzeyleri ise görece daha yüksek seviyededir. 3 öğrencinin babası yüksek okul mezunuyken, 7 öğrencinin babası lise mezunu, 3 öğrencinin babası ortaokul mezunudur. Buna karşılık 16 öğrencinin babası ilköğretim mezunu ya da okur yazar düzeyindedir. Öğrencilerin çoğunlukla geleneksel sosyal ortamlardan geldiklerini yalnızca ebeveynlerinin eğitim düzeylerine bakarak değil, doğum yerlerine ve yaşadıkları yerlere bakarak da anlayabilmekteyiz. Örneklemdaki 8 öğrencinin doğum yeri il merkezi iken, 14 öğrenci ilçe merkezinde, 7 öğrenci ise köyde doğmuştur. Şu anda ikamet ettikleri yere göre incelendiğinde ise, yalnızca 2 öğrencinin ikamet yeri köydür. 13 öğrenci ilçe merkezinde, 14 öğrenci ise il merkezinde oturmaktadır. Doğum yerleri ile ikamet yerleri arasındaki fark ise, öğrencilerin bir kısmının aileleriyle kırsaldan kente göç ettikleri anlaşılmaktadır.

1. Annelerinin eğitim durumu:

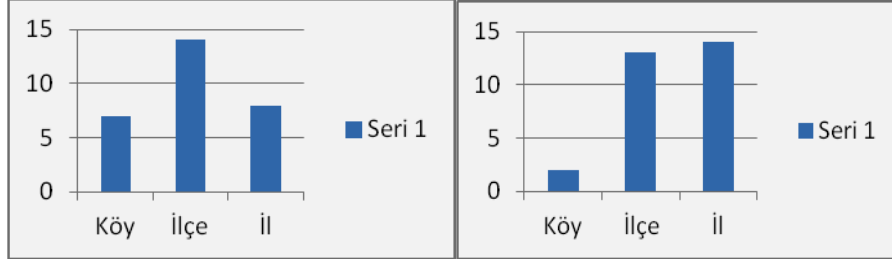

2. Babalarının eğitim durumu:

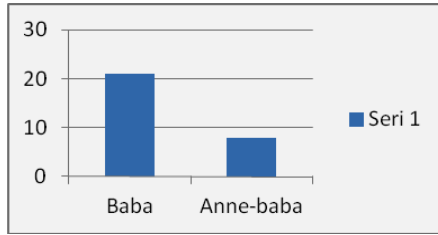
3. Doğum yerlerine göre:

4. İkamet adreslerine göre:

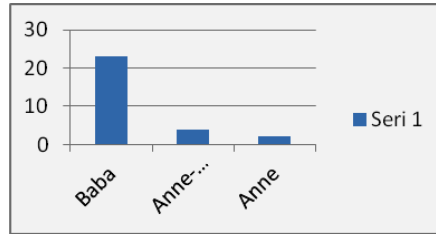

Örneklemdaki öğrencilerin doğup büyüdüğü ailelerin ataerkil yapıda olup olmadıkları da, öğrencilerin toplumsal cinsiyet algısı ve mesleki rollerine ilişkin önemli bir etkiye sahiptir. 26 öğrencinin annesi ev hanımıyken, yalnızca 3 öğrencinin annesi çalışıyor ya da emekli. Evde kararları en çok kim alır sorusuna 8 öğrenci hem annesi hem babası birlikte karar aldığını belirtirken, 21 öğrenci ise en çok kararların babaları tarafından alındığını belirtmiştir. Ailelerinde toplumsal cinsiyete dayalı geleneksel iş bölümü hakimdir. Ev içi işlerin, temizlik, çamaşır yıkama, ütü yapma ve yemek hazırlama gibi, anneleri tarafından yapıldığını belirtmişlerdir. Yalnızca 1 öğrenci anne ve babasının birlikte yaptığını belirtirken 28 öğrenci ev içi işlerde annelerinin yer aldığını belirtmiştir. Buna karşılık, evde parasal konularda ve mali meselelerde annelerinin söz sahibi olduğunu belirten yalnızca 2 öğrenci, hem anne hem de babalarının müşterek karar aldığını belirten 4 öğrenci olmuştur. 23 öğrencinin ailesinde parasal ve mali konular babalar tarafından belirlenmektedir.

5. Karar alma mekanizmasında etkin olan:

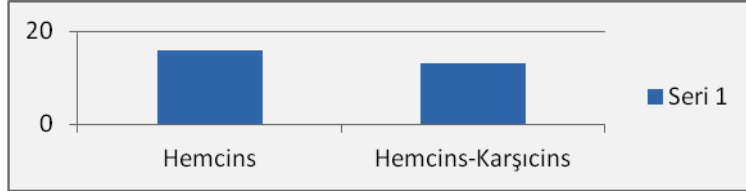

6. Parasal-mali konularda söz sahibi olan:

Aileden sonra gelen en önemli sosyal çevre ise arkadaş grubudur. Bireylerde cinsiyet rollerinin öğrenilmesi ve pekiştirilmesi aşamasında arkadaş grubunun önemli bir payı bulunmaktadır. 16 öğrencinin çocukluğunda arkadaş gurubu hemcinslerinden yani erkeklerden oluşmuş, buna karşılık 13 öğrencinin arkadaş çevresi hem erkek hem de kızlardan oluşmuştur.

7. Arkadaş grubu:

Anket uygulanan öğrencilerden 7'si bölümünü sevmeden, istemeyerek okumaktadır. 22 öğrenci ise hemşireliğin kendi çevrelerinde kadın mesleği olarak bilindiğini belirtirken, 13 öğrenci Türk toplumunun erkek hemşire görmeye henüz alışkın olmadığını belirtmiş, aynı yargıya 12 öğrenci kararsız kalmıştır. Toplumun erkek hemşire konusunda hazır olduğunu düşünen yalnızca 4 öğrenci bulunmaktadır. 1 öğrenci hariç hepsi okuduğu bölümün hemşirelik olduğunu ailelerine belirtmişlerdir. Fakat, 10 öğrenci okuduğu bölümü rahatlıkla arkadaş çevresine söylemekten çekinmektedir. 8 öğrenci komşularına, 4 öğrenci sevgilisine, 9 öğrenci ise sokaktaki sıradan vatandaşa okuduğu bölümü rahatlıkla söylemekten çekinmektedir. Bu durum toplumun çoğu kesimlerinde hemşirelik mesleğinin hala kadın mesleği olarak görüldüğü ve erkek öğrencilerin ise okudukları bölüm ile toplumsal değerler arasında kısmen de olsa çatışma yaşadığını göstermektedir. 29 öğrencinin 16'sı mezun olduktan sonra mesleğinin hemşirelik olarak tanımlanmasını istemezken; 21 öğrenci de mesleğinin hemşirelik dışında bir isimle tanımlanmasını istemektedir. Erkek öğrencilerin çoğunluğu mesleklerinin hemşirelik şeklinde tanımlanmasını istememektedir. Mezun olduktan sonra iş yaşamında olası bir cinsiyet ve mesleki rol çatışmasından ya da toplumsal dışlanışlıktan çekinmektedir. Ankette yer almamasına rağmen, sözlü olarak hemşirelik dışında ne gibi tanımlama isterdiniz diye sorulduğunda çoğu, sağlık memurluğu cevabını vermiştir.

8.Çevresinde hemşirelik kadın mesleği olarak tanınmaktadır.

9.Okuduğu bölümü çevresinde kimlere söylemediği.

Hemşireliğin kadın mesleği olarak tanımlandığını bildikleri halde bu bölümde okumalarındaki en önemli sebeplere baktığımızda: 21 öğrenci iş garantisi olduğu için, 22 öğrenci başka insanlara yardım etmek istedikleri için, 2 öğ-

renci üniversiteye giriş sınavlarında aldıkları puan bu bölüme yettiği için, 8 öğrenci aileleri istediği için ve 2 öğrenci de ailesi dışındaki çevresi istediği için bu bölümü tercih ettiğini belirtmiştir. Ankette birden fazla seçeneği işaretleme hakkı bulunan öğrencilerde bu mesleği seçmedeki en önemli sebep olarak karşımıza başka insanlara yardım etme isteği ile iş sahasının geniş olması gelmektedir.

Hemşire hasta ilişkisi yönünden erkek öğrenciler çok daha rahat ve açık görüşlüler. Örneklem içinde yalnızca 2 öğrenci erkek hemşirenin kadın hastayla ilgilenmesi konusunda kararsız kalırken, diğer öğrencilerin tümü erkek hemşirenin kadın hastayla ilgilenmesini doğal karşılamışlardır. Buna karşın, 9 öğrenci, erkek hemşire olarak her hastaya bakamayacağını belirtmiştir ve 2 öğrenci de erkek hemşirelerin yalnızca erkek hastalara bakması gerektiğini vurgulamıştır. 19 öğrenci de hastaların erkek hemşire görmeye alışkın olmadığını düşünmektedir.

11. Erkek hemşirelere başka bir verilmesi gerekir diyenler.

12. Hastaların erkek hemşire isim görmeye alışkın olmadığını düşünenler.

Erkek hemşirelik öğrencilerin ileride yapacakları mesleklerin sosyal yaşamlarını da olumsuz etkileyeceği yönünde endişeleri vardır. Örneğin; 17 öğrenci bu mesleği yaparken evlenmek istediklerinde zorlukla karşılaşacaklarını düşünmektedir ve 5 öğrenci de kadınların erkek hemşireyle evlenmek istemeyeceklerini düşünmektedir. 8 öğrenci de ileride çocukları olduğunda kendi mesleklerinin çocukları tarafından bilinmesinin sorun olacağını düşünmektedir. Fakat buna rağmen, 2 öğrenci dışında tamamı, erkek hemşirenin ailesinde iyi bir eş ve baba olabileceğine inanmaktadır. 29 öğrencinin 16'sı erkek çocukları olursa ve hemşire olmak isterse destekleyeceklerini belirtirken, 13 öğrenci ileride erkek çocuklarının hemşireliği tercih etmesine karşı çıkmaktadır. 7 öğrenci ise bu mesleği diğer erkeklere tavsiye etmiyor ya da tavsiye etmekten kaçınıyor.

VI. SONUÇ: TOPLUMSALIN BASKISI VE ROL ÇATIŞMASINDAKİ ERKEK HEMŞİRELER:

Cinsiyet, statü ve rol belirlemede en temel faktörlerden biri olmuştur¹². Elde edilen veriler ışığında, erkek öğrencilerin cinsiyet rolleri ile mezun olduktan sonra elde edecekleri hemşirelik mesleğine ilişkin roller arasında çatışma yaşayacaklarını düşündükleri ortaya çıkmıştır. Hemşirelik Bölümü'nü daha okurken bu rol çatışmasını yaşamaya başlayan erkek öğrencilerin, toplumun hemşirelik mesleğine biçtiği değerler ve roller ile kendi cinsiyetlerinin gerektirdiklerini düşündükleri roller arasında kalmışlardır. Çevrelerine mesleklerini söylemekten çekinmeleri, ileride evlilik yaparken zorlanacaklarını düşünmeleri, toplumdan dışlanacaklarına dair korku yaşamaları bu rol çatışmasının sonucudur. Ataerkil toplumlarda görülen cinsiyet rolü ile diğer roller arasındaki çatışmalar, erkek hemşireler örneğinde de görülmektedir. Ataerkil toplumsal yapının kadınlar için biçtiği roller ile hemşirelik mesleğine dair roller örtüştüğünden, erkekler için hemşirelik halen uygun bir meslek olarak görülmemektedir. Bu nedenle öğrencilerin önemli bir kısmı da hemşirelik adı yerine meslekleri için başka bir ad bulunması gerektiğini düşünmektedir. Çalışmanın sonucunda erkek öğrencilerin rol çatışması yaşadığı ve bu çatışmanın da toplumsal ataerkil yapı tarafından erkeklik ile hemşirelik rollerine atfedilen anlamlar arasındaki çatışmadan kaynaklandığı anlaşılmıştır.

Hemşireliğin kadın mesleği olarak görülmesi toplumda yaygın bir kanı iken, örneklem içinde yer alan 29 erkek öğrencinin 8'i hemşireliği kadınların daha iyi yapacağını düşünmekte ve 15 öğrenci de kadınlık rolleri ile hemşirelik mesleğinin uyumlu olduğunu düşünmektedir. Ataerkil düşüncelerini kırmadan erkek öğrencilerin mezun olduktan sonra mesleklerini severek icra etmelerini ve toplumun kalıplaşmış önyargılarıyla mücadele etmelerini beklemek hayal olacaktır. Ankete katılan 12 öğrenci de erkeklik rolleri ile hemşirelik mesleğinin çatışacağını öngörmektedir.

Erkek öğrencilerin bu kaygılarını artıran en önemli etken ise toplumsal yapıdır. Sosyal çevrelerinden alacakları tepkinin kestirilememesi erkek öğrencileri düşündürmektedir. 29 öğrenciden 26'sı hemşirelik okudukları için çevrelerinde şaşırınların olduklarını belirtirken, 8 öğrenci ise alay edilme ve dışlanmayla karşılaşmıştır.

¹² Joseph Fichter, *Sociology*, Chicago: The Chicago University Press 1957, s.44.

Hastanelerde ve sağlık merkezlerinde görev yapmaya başlayan ve hemşire olarak tanımlanan ilk kuşak erkek çalışanların, toplumsal kalıplara karşı vereceği mücadelenin gelecek kuşak erkek hemşirelere göre daha fazla olacağı görülmektedir. Toplumun erkek hemşirelere alışma sürecini ilk kuşak erkek hemşireler yoğun bir şekilde hissedeceklerdir.

KAYNAKÇA

- BIDDLE, Bruce, "Recent Developments in Role Theory", Annual Review of Sociology, Yıl 1986, sayı: 12, s.67-92
- EKEN, Huriğl, Rol Etkileşimi Bağlamında Kadın Subaylar, Konya: Palet Yayınları 2010.
- EROĞLU, Feyzullah, Davranış Bilimleri, İstanbul: Beta 1996.
- FICHTER, Joseph, Sociology, Chicago: The Chicago University Press 1957.
- HUGHES, Everett, "Dilemmas and Contradictions of Status" American Journal of Sociology, Yıl 1945, sayı:50, s. 353-359
- JARY, David, JARY, Julia, Collins Dictionary of Sociology, Glasgow: Harper Collins 2000.
- JOHNSON, Allen, The Blackwell Dictionary of Sociology, Oxford: Blackwell 2000.
- LINTON, Ralph, "Status and Role", Sociological Theory, L.A. Coser, B.Osenberg (edts), New York: MacMillan 1936.
- MERTON, Robert, Social Theory and Social Structure, New York: MacMillan 1968.
- MOORE, Wilbert, The Professions: Roles and Rules, NewYork: Russell Sage Foundation 1970.
- ÖZKAPLAN, Nurcan, "Duygusal Emek ve Kadın İçi/Erkek İçi", alışma ve Toplum, Yıl 2009, sayı: 21.
- RG, Hemşirelik Kanunu, 2.3.1954/8647.
- RG, Hemşirelik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 2.5.2007/26510.